

Jak i kiedy słuchać ptaków?

1. Przed wycieczką

W naszym najbliższym otoczeniu regularnie występuje kilkadziesiąt gatunków ptaków. Część z nich zaznacza swą obecność głośnym śpiewem. Inne, owszem odzywają się chętnie i często, jednak tego śpiewem nazwać nie możemy. Nie mniej mogą nam dostarczyć wielu emocji. Dla większości ludzi rozpoznawanie głosów ptaków jest umiejętnością nie do opanowania. Nic bardziej mylnego. Już kilka spacerów połączonych z intensywnym zwracaniem uwagi na ptasie głosy, próbami porównaniach z nagraniami MP3 dadzą efekty. Okaże się, że z kakofonii otaczających nas dźwięków jesteśmy w stanie wyłowić śpiew kopcuszka, dzwońca, skowronka lub zięby. Żeby słuchać ptaków nie trzeba daleko iść, często wystarczy wyjść przed szkołę lub dom. Gdy zaczniemy słuchać, po prostu okaże się, że są tu, zawsze były, tylko wcześniej nie zwracaliśmy na nie uwagi.

Dzwonice. Dawniej ptak skrajów lasów, dziś częsty gość w przydomowych

karmnikach.

Głos dzwońca przywodzi na myśl dzwoneczki na wietrze.

(źródło: wikipedia)

Kopciuszek jest jednym z gatunków, który świetnie przystosował się do życia mieście.

Zabudowa miejska stanowi namiastkę górskich terenów, na których pierwotnie gniazdował.

Występuje nawet w centrach wielkich miast, gdzie przy sztucznym oświetleniu jego głos rozbrzmiewa także w nocy.

(źródło: wikipedia)

Zięba to ptak wielkości wróbla o zgrabnej sylwetce. Jest dosyć łatwo rozpoznawalny po dwóch białych paskach pokrywowych, oliwkowozielonym kuprze oraz lekko obrzeżonym na biało ogonie. Głos zięby znany jest każdemu, kto choć raz był wiosną w lesie.

(źródło: wikipedia)

Skowronek. Ptak wyraźnie większy od wróbla. Upierzenie brązowszare, ciemno plamkowane z wierzchu, spód białawy z kreskowaną piersią. Na głowie ma niewielki czubek.

(źródło: wikipedia)

2. Gdzie słuchać ptaków?

Na wycieczki najlepiej jest wybierać lokalne oazy bioróżnorodności. Choć brzmi to enigmatycznie, tak naprawdę są to parki, zadrzewienia, skwery, lasy i naturalne łąki. Najlepiej, aby trasa naszej wycieczki przebiegała przez teren różnorodny, jeśli chodzi o środowiska. Dzięki temu będziemy mieli szansę usłyszeć dużą ilość ptaków.

Idąc na „dźwiękową” wycieczkę nie musimy zagłębiać się w gąszcz, rzucać się w wir krzaków lub bagien. Wręcz przeciwnie, planujmy trasę tak iść przestronną leśną drogą, aleją lub skrajem

zadrzewień. Takie miejsca gwarantować będą to, że dźwięk dotrze do nas z daleka, i nie zniekształci go echo. Idąc zatrzymujemy się, co kilkaset metrów, nasłuchując.

Przed wyjściem w teren możemy zaplanować miejsca nasłuchu, czyli miejsca gdzie będziemy stać i słuchać tego, co odzywa się w okóło. Wybierajmy skrzyżowania dróg, ścieżek, alei lub przecinek - tu dźwięk dotrze do nas z czterech stron. Doskonale się też nadaje wzniesienie, każda otwarta przestrzeń. Ściana lasu, która choć może spełnić rolę wzmacniacza, to odbijając dźwięk może utrudnić lokalizację jego źródła.

Park, miejski skwer czy naturalna łąka są oazami bioróżnorodności której poszukujemy podczas wycieczek (źródło: wikipedia).

3. Kiedy słuchać ptaków?

Najlepszy czas na poznawanie ptasich śpiewów to wiosna i wczesne lato. Ptaki milkną już w lipcu. A w czerwcu ich aktywność głosowa jest ograniczona do wczesnych godzin porannych (już od godziny 3 rano!) i zmierzchu.

Kwiecień i maj to czas, kiedy aktywnych głosowo jest większość ptaków śpiewających. Przy sprzyjającej pogodzie, również w środku dnia będziemy mieli szansę je usłyszeć. Jest jedno, ale. Z naszego doświadczenia wynika, że zwłaszcza w miastach wraz z upływem dnia, mimo iż ptaki

śpiewają nie da się ich już usłyszeć. Po prostu rośnie natężenie ruchu i związany z nim poziom hałasu.

Nie bez znaczenia jest pogoda. Ptaki śpiewają żeby być usłyszonym. Dlatego gdy wieje, pada, lub jest wyjątkowo zimno, milkną, bo z jednej strony żaden sąsiad ich nie usłyszy, z drugiej strony zaś, zła pogoda zmusza je do intensywniejszego poszukiwania pokarmu.

Dla większości ptaków szczyt aktywności głosowej przypada na godzinny poranne. Prawdopodobnie ma to związek z bardzo dobrą akustyką. Rano jest cicho, a zimne i wilgotne powietrze przenosi dźwięk na znaczne odległości. Wśród ptaków są jednak wyjątki. Dla mieszkających obok nas kosów pora śpiewu to wieczór, czasem noc, i pierwsze po wschodzie słońca godziny. Dla słowików porą śpiewu jest tylko noc.

4. Co zabrać ze sobą

Zdecydowanie prócz odpowiednich butów i ubioru należy zabrać atlas ptaków, notes i w miarę możliwości lornetkę. W większości atlasów ornitologicznych zawarto podstawowe informacje o głosach ptaków. Co prawda sam śpiew jest w formie literowej, to użyte tam opisy na pewno nam pomogą rozpoznać gatunek ptaka i jego głos.

Wiele ptaków pozwala na zbliżenie się do siebie, na taki dystans, iż będziemy je w stanie zidentyfikować. Pomocny jest też odtwarzacz mp3 z nagranyymi głosami ptaków. Tak, aby na bieżąco sprawdzać nasze typy. Oczywiście, posortujmy wcześniej nagrania w odpowiednie foldery. Jeśli idziemy na pole, słuchajmy ptaków związanych z obszarami otwartymi. Bo poszukiwania usłyszanego głosu wśród wszystkich polskich ptaków są żmudne i frustrujące. Bardzo dobrze, jeśli mamy dyktafon, nawet taki w telefonie komórkowym. Nie dość, że będziemy mogli porównać zebrany materiał z nagraniami w domu. To gromadząc głosy ptaków okolicy, będziemy mogli stworzyć dźwiękowy atlas ornitologiczny. Świetnym gadżetem, choć drogim jest mikrofon kierunkowy. Pozwala na ustalenie kierunku śpiewu i dokładne jego usłyszenie, ponad to świetnie wzmacnia dźwięk.

5. Polecamy

Wbrew pozorom nauka głosów ptaków nie jest trudna. Jednak wymaga systematycznego słuchania nagrań, weryfikacji tego, co słyszymy w terenie i powtarzania wiadomości. Niepowtarzane głosy ptasie po prostu się zacierają w pamięci. Aby ćwiczyć i porównywać nasze obserwację polecamy płyty z serii „Jaki to ptak”, wydane nakładem Leśnego Studia Filmowego ORWLP w Bedoniu.

Warto również zajrzeć na stronę <http://www.xeno-canto.org>. Tu zebrane są dźwięki ptaków z całej Europy i świata. Można z nich skorzystać i porównać, na przykład to jak bardzo różni się śpiew trznadla z Polski i Finlandii.

